

Силабус
навчальної дисципліни
Історія зарубіжної літератури 1
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма	«Середня освіта (Англійська мова та література)»
Спеціальність	A4 Середня освіта
Предметна спеціальність	A4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська))
Спеціалізація	A4.021 Англійська мова та зарубіжна література
Галузь знань	A Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Ганна АЛЕКСАНДРОВА
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-zar-lit/composition-kaf-zar-lit/aleksandrova/
Контактний телефон	0997071561
Е-mail викладача:	tria8@ukr.net
Графік консультацій	вівторок, 11.00-12.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
I – 3 / 90 год. II – 3 / 90 год.	очна (денна)	I – 16 год. II – 16 год.	I – 14 год. II – 14 год.	I – 60 год. II – 60 год.	I – екзамен II – екзамен
	заочна (дистанційна)	I – 4 год. II – 4 год.	I – 4 год. II – 4 год.	I – 82 год. II – 82 год.	

Семестр: осінній, весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: історія зарубіжної літератури, антична література, література Давньої Греції, література Давнього Риму, поезія, трагедія, роман, Середньовічна література, література Відродження, куртуазна література, схоластика, рима, сонет, гуманізм.

Метою курсу є допомогти студентам прилучитися до всесвітнього літературного процесу, збагатити їхній духовний світ знаннями історії зарубіжної літератури, залучити до загальнолюдських цінностей, виховати почуття власної гідності, потребу в читанні, цікавість до художнього слова, сформуванню естетичний смак, високу загальну і читацьку культуру, розкрити специфіку естетичних проблем, сутність художніх напрямків та течій в літературі.

Завданням курсу є ознайомлення студентів з найвагомішими творчими здобутками всесвітнього літературного процесу; розкриття ідейно-естетичної специфіки творів зарубіжної літератури, визначення основних художніх явищ; поглиблення знань про зарубіжну літературу, відкриття нових імен всесвітньо відомих письменників та їхніх творів; розкриття характерних особливостей індивідуального стилю митців; закріплення знання літературознавчих понять; розвиток уміння аналізувати художній твір, обґрунтовувати свою думку з приводу прочитаного, виявляти основні проблеми.

Компетентності та програмні результати навчання:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі загальної середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь із наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-1. Здатність вчитися, оволодівати сучасними науковими знаннями предметної галузі та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК-2. Здатність комунікувати з учасниками освітнього процесу державною та іноземною мовами у ході навчально-пізнавальної і професійної діяльності як усно, так і письмово.

ЗК-7. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу, значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК-1. Здатність застосовувати систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності.

ФК-2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною та англійською мовами; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

Компетентності предметної спеціальності (ПК)

ПК-6. Здатність виявляти закономірності літературного процесу, визначати специфіку і значення художніх концепцій і літературних творів у контексті суспільно-літературної ситуації, літературної критики і культурної епохи; давати оцінку художнього твору; визначати роль системи образів, сюжету, композиції та засобів виразності в їх поєднанні; характеризувати творчу індивідуальність автора.

Програмні результати навчання (РН)

РН 02. Демонструвати вміння навчати учнів державною та іноземною мовами; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмета та інтегрованого навчання.

РН 07. Застосовувати систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності, оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 08. Спілкуватися державною мовою в професійній діяльності як усно, так і письмово, комунікувати іноземною мовою за предметною спеціальністю, висловлювати обґрунтовані твердження.

РН 10. Демонструвати володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності, критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел.

Програмні результати навчання за спеціалізацією (ПРН)

ПРН 01. Застосовувати на практиці знання про лінгвістичні, психологічні, дидактичні основи навчання іноземної мови і зарубіжної літератури та шляхи формування компетентностей учнів.

ПРН 06. Характеризувати тенденції, етапи і особливості літературного процесу країн у різні епохи, визначати світоглядно-естетичну специфіку літературних течій і напрямів; аналізувати твір за його ознаками та в контексті епохи, називати жанрові особливості твору, оперуючи відповідною термінологією.

Зміст курсу:

Тема 1. Архаїчний період. Долітературний підперіод до середини IX ст. до н.е. Найголовніші міфологічні цикли – троянський, фіванський, про подорож аргонавтів. Гомерівський підперіод або підперіод розкладу родової формації – кінець IX–VIII ст. до н.е. Гесіод і дидактичний епос.

Тема 2. Класичний період. Грецька література в епоху ствердження полісної системи (VII–VI ст. до н.е.). Лірика. Походження і умовність терміну. Байки Езопа. Езопівська мова. Грецька література епохи розквіту (або аттичний підперіод, V–IV ст. до н.е.). Антична трагедія. Есхіл – «батько трагедії», поет становлення афінської рабовласницької демократії. Софокл – поет розквіту афінської рабовласницької демократії. Евріпід – поет кризи афінської рабовласницької демократії. Давня антична (політична) комедія. Комедії Аристофана «Ахарняни», «Мир», «Вершники», «Оси», «Хмари», «Жаби». Класифікація прозової літератури в античності: історіографія (Геродот, Фуکید, Ксенофонт), красномовство (Дмосфен), філософія (Платон, Аристотель).

Тема 3. Елліністичний період (III–I ст. до н.е.). Еллінізм, його суспільство і культура. «Нова» аттична комедія (родинно-побутова). Гуманістичні тенденції комедій Менандра, людяність його образів, поглиблення їхніх індивідуальних характеристик. Комедії «Відлюдник», «Полюбовний суд». Олександрійська лірика, боротьба напрямів у ній. Шукання нових форм. Учений-поет Каллімах і його епілії – поезії малих розмірів. Фольклорна основа буколічної поезії, ідилії Феокрита. Спроби відновлення епосу і «Аргонавтика» Аполлонія Родоського. Поява нових героїв, любовно-еротичної тематики в олександрійській ліриці. Герод і його «Міміямби».

Тема 4. Римський період грецької літератури (II ст. до н.е. – III ст. н.е.). Римська проза. Завоювання Греції Римом з середини II ст. до н.е. і швидкий занепад її культури. Ідеологія грецького суспільства і культурна політика Риму. Занепад політичного красномовства, псевдоісторична і філософська проза. «Всесвітня історія» Полібія, обґрунтування необхідності підкорення Риму. Плутарх, його моральні життєописи і біографії. Грецьке «відродження» II ст. Лукіан, його життєвий шлях. Поява античного роману, проблема його походження. Буколічний роман Лонга «Дафніс і Хлоя». Запозичення в романі Апулея «Золотий осел».

Тема 5. Римська література. Долітературний період (до середини III ст. до н.е.). Особливості римської міфології і значення міфів Греції. Фольклорна драма, сатура і ателлана з її постійними масками. Сатурнів вірш – найдавніший зразок римської поезії. Перші прозові пам'ятники-надписи, аннали. Ранній період (до середини II ст. до н.е.). Причини пізнього виникнення літератури, Просвітительська діяльність Аппія Клавдія. Переклад Лівієм Андроніком «Одіссеї» Гомера. Творчість Гнея Невія і запропонований ним прийом контамінації. Переклади і трагедії Квінта Еннія, його поема «Аннали», римський театр, актори і публіка. Комедія плаща, трагедія-претекста. Теренцій, його світогляд, близькість до ідеології патріціату. Творчість Плавта, вплив нової аттичної комедії, збереження італійської фольклорної гри. Література періоду громадянських війн (до 31 р. до н.е.). Стиль і особливості ораторського мистецтва Цицерона. Юлій Цезар, видатний політичний діяч, полководець, оратор та історіограф. Мемуари Цезаря, їхній зразковий стиль. Політична, соціальна і літературна сатира Луцилія. Римська «школа «неотериків», наслідування поетам-олександрійцям. Любовна поезія Катулла, звернення до друзів, критика політики Цезаря. Лукрецій і його поема «Про природу речей» – найвизначніша пам'ятка матеріалістичної думки античності. Вергілій. Життя і творчість. Еволюція світогляду Горація – від захисту республіки до прийняття імперії. Філософія «золотої середини». Овідій. Біографія, творчість,

ставлення до імперії. Філософські твори Сенеки. Петроній і його «Сатирикон», питання про авторство. Федр, особливості його байок.

Тема 6. Література раннього середньовіччя (IV–XI ст.). Типологічні особливості середньовічної літератури. Місце західноєвропейських літератур у світовій літературі Середньовіччя. Феодалізм у Західній Європі. Провідна роль католицької церкви у духовному житті західноєвропейського феодального суспільства. Аскетизм та схоластика, їхній вплив на культуру Середньовіччя. Періодизація західноєвропейської середньовічної літератури. Особливості ранньохристиянської літератури. Значення латинської мови для Західної Європи насамперед у часи раннього Середньовіччя. Прагнення католицької церкви перетворити літературу в служницю богослів'я. Жанри клерикальної літератури та відхилення від релігійної ортодоксії в її найвизначніших пам'ятках. Латинські хроніки як літературні пам'ятки. Кельтський епос та ірландські саги і проблема їхньої класифікації. Героїчні саги уладського циклу та їхні особливості. Стародавньоскандинавська література. «Старша Едда». Скандинавські саги та їх класифікація. Англосаксонська поема «Беовульф», її історико-міфологічна основа. Відмінність першої частини від другої та проблема цілісної єдності поеми.

Тема 7. Література високого середньовіччя (XI–XV ст.). Французький героїчний епос. «Пісня про Роланда» та її історична основа. Аналіз редакції поеми в Оксфордському рукопису в зв'язку з суспільно-історичними обставинами у Франції другої половини XII ст. Іспанський героїчний епос. Реконкіста як визвольна війна іспанського народу проти арабського гніту та її зв'язок з антифеодальним рухом. Виникнення та структура «Пісні про мого Сіда». Німецький героїчний епос. Міжусобиці та загарбницькі війни німецьких феодалів у XII–XIII ст. і їхнє відбиття в «Пісні про Нібелунгів». Переосмислення ранньосередньовічних мотивів та образів у поемі. Відмінність німецького героїчного епосу від французького та іспанського. Передумови виникнення в рицарському середовищі куртуазної літератури. Куртуазна лірика та її значення в історії писемної поезії європейських народів. Своєрідність жанрової класифікації куртуазної лірики. Куртуазна лірика в Німеччині (міннезанг) та її зв'язок з німецькою народною поезією. Класифікація рицарських романів. Характер переробки античних мотивів та образів у романах античного циклу. Фольклорні та книжкові джерела романів бретонського циклу. Роман про Трістана та Ізольду в реконструкції Ж. Бедьє. Міська та народна література.

Усна новелістична міська література: фабльо та шванки, їхня антифеодальна спрямованість. Сатира на духівництво у фабльо «Заповіт віслюка» та в шванку Штріккера «Піп Аміс». «Роман про Лиса» та його жанрові особливості. Структура «Романа про Троянду» і проблема його авторства. Функції алегорії в творі. Фольклорні джерела міської середньовічної драматургії та її основні жанри (містерія, міраклъ, мораліте). Фарс як власно міський театральний жанр. Сатира на феодальний суд у фарсі про адвоката Патлена.

Тема 8. Італійська література епохи Відродження. Періодизація епохи Відродження. Проблема «Передвідродження». Гуманізм літератури Високого Відродження. Антична спадщина і культура Відродження. Флоренція та школа «солодкого нового стилю» як основне вогнище й початок проторенесансної культури. Психологічні тенденції «Нового життя». Політичні та науково-лінгвістичні трактати Данте («Про монархію», «Про народну мову»). «Божественна комедія» – вершина творчості Данте. Ф. Петрарка – перший гуманіст і найвизначніший лірик раннього Відродження. Наукова і літературна діяльність Петрарки та місце «Канцоньєре» в його спадщині. Основні етапи життя і творчості Боккаччо, своєрідність його творчої еволюції. Місце «Фьяметти» – першого європейського психологічного роману – в творчій еволюції Боккаччо. Історико-літературні передумови задуму «Декамерона», його

гуманізм та народність. Класифікація новел «Декамерона», їхній антиклерикальний та антидворянський зміст. Особливості поезії Лоренцо Медічі. Основні проблеми творчості Л. Аріосто. Місце Н. Макіавеллі в культурі європейського Відродження. Трагічна суперечливість спадщини Т. Тассо. Значення досвіду італійської ренесансної літератури для інших європейських культур епохи.

Тема 9. Французька та англійська література Відродження. Придворний гуманізм і творчість Маргарити Наварської. Її «Гептамерон» у співставленні з «Декамероном» Боккаччо. Діяльність і творчість Ф. Рабле – вершина французької гуманістичної літератури. Жанрово-художні особливості роману, його стиль і мова. Творчість поетів Плеяди та її вершина. Естетика Плеяди (Дю Белле) та її роль у розвитку національної літератури й літературної мови. Ідейно-теоретична еволюція П. Ронсара. Криза французького гуманізму та її філософсько-літературні свідчення (Монтень). Формування англійської національної літератури. Дж. Чосер і його шлях до «Кентерберійських оповідань». Розквіт народно-пісенної творчості в XV ст. Ідейно-художнє багатство англійських та шотландських народних балад. Ренесансне світосприймання, дух протесту й боротьби в баладах про Робін Гуда. Т. Мор – перший виразник ідей утопічного соціалізму в епоху Відродження. Жанрова специфіка та сюжетно-композиційна структура «Утопії». Передумови та основні етапи розвитку англійської гуманістичної драми. Проблеми біографії У. Шекспіра. «Шекспірівське питання». Естетичні та етичні погляди Шекспіра. Періодизація та еволюція творчості Шекспіра. Проблематика сонетів Шекспіра. Жанрова різноманітність та багатоплановість драматургічної спадщини Шекспіра.

Тема 10. Розвиток іспанської, німецької та західнослов'янської літератури доби Відродження. Етапи ідейно-творчої еволюції М. де Сервантеса Сааведри. Естетичні погляди Сервантеса. Історія створення «Дон Кіхота», його еволюція від літературної пародії на лицарські романи до новаторської трансформації їхніх традицій. Співвідношення в романі пародійно-полемічного та конструктивно-гуманістичного змісту. Значення літературної спадщини Лопе де Веги. Естетичні погляди Лопе де Веги на національну драму. Проблема жанрової класифікації його п'єс. Комедії «плаща і шпаги» та їхній гуманістичний зміст. Класифікація комедій. «Собака на сіні» як комедія характерів. Своєрідність образів позитивних героїв комедії. Роль Лопе де Веги в розвитку світового театру. Еволюція іспанського гуманістичного театру та творчість Тірсо де Моліни. Особливості комедій Моліни та відбиття в них початку кризи іспанського гуманізму. Драма «Севільський ошуканець» та її зв'язок з народними легендами й романами. Німецька та нідерландська ренесансна література. Історія створення, проблема авторства та ідейно-художні особливості «Листів темних людей». Місце М. Лютера в суспільно-політичній та ідеологічній боротьбі Німеччини епохи Реформації. Роль Лютера в створенні німецької літературної мови. Своєрідність нідерландського гуманізму. Місце Еразма Роттердамського в історії європейського гуманізму. Антифеодальна та антибуржуазна сатира в «Похвалі глупоті».

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Політика освітнього компонента ґрунтується на засадах академічної доброчесності, прийнятої в Університеті (<https://surl.lt/ijysjw>). Не допускаються будь-які види академічного плагіату, фальсифікація та фабрикація даних, списування; забороняється використання здобувачами освіти додаткових джерел інформації під час оцінювання навчальних результатів (у тому числі засобами електронного зв'язку). Якщо у ході освітньої діяльності

здобувач використовує інтернет-ресурси, штучний інтелект або інші джерела інформації, він має про це обов'язково вказувати (наводити відповідні посилання).

При використанні ГШІ необхідно дотримуватись університетського положення (<https://surl.lt/pumbpl>) – при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов. Забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів. Забороняється його використання в контрольованому середовищі під час проведення іспиту.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проєктор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до Положення про порядок оцінювання знань здобувачів у Бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу) і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

За **весь курс** здобувач отримує **максимум 100 балів (підсумкова оцінка)**. До їх складу входять:

60 балів – поточний контроль успішності (включно з рубіжним контролем і контролем самостійної роботи);

40 балів – підсумковий контроль (екзамен).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	40	
Самостійна робота	20	
Підсумковий контроль		
Екзамен	40	

Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів за всі види роботи:

1 = F (критично низький рівень)

2 = FX (незадовільно з можливістю перескладання)

3 = E (задовільно)

4 = D (задовільно+)

5 = C (добре)

6 = B (добре+)

7 = A (відмінно)

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті плюс за виконання завдань з самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття

$$N_{\text{практик}} = (A \div B) \times 40$$

Де: $N_{\text{практик}}$ = остаточні бали за практичні заняття

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно таблиці розподілу

Формула переведення балів за самостійну роботу

$$N_{\text{сам}} = (C \div D) \times 20$$

Де: **N_{сам}** = остаточні бали за самостійну роботу

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу

20 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно таблиці розподілу

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	F – FX	E – D	C – B	A
Екзамен:				
Теоретичні питання (2)	5	10	15	20
Практичне завдання	5	10	15	20
Максимальна кількість набраних балів	10	20	30	40

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену ($20+40+40=100$) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 3. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Александрова Г. Історія зарубіжної літератури ХХ – початку ХХІ століть : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Мелітополь, 2018. 178 с.
2. Александрова Г. О. Історія зарубіжної літератури. Античність : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид. Бердянськ, 2019. 193 с.
3. Белаш Г. О. Історія зарубіжної літератури : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 212 с.
4. Белаш Г., Богові О. Історія зарубіжної літератури : навчальна програма для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 120 с.

5. Боговін О. В. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та Відродження : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : ФОП Ткачук О. В., 2015. 244 с.
6. Буйвол О. В. Антична література. Текст лекцій : навч.-метод. посіб. для студентів. Харків : НТУ «ХП», 2016. 117 с.
7. Давиденко Г. Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
8. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
9. Давиденко Г. Й., Чайка О. М. Історія зарубіжної літератури ХІХ – поч. ХХ століття : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. С. 38-47, 221-223.
10. Давиденко Г. І., Величко М. О. Історія зарубіжної літератури ХVІІ – ХVІІІ сторіччя : навч. посібник. К. : Центр учбової л-ри, 2007. 292 с.
11. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ ст. К., 2002. 318 с.
12. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. : навчальний посібник / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. К. : ВЦ «Академія», 2010. 496 с.
13. Криворучко С. К. Література країн західної Європи межі ХХ–ХХІ століття : підручник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 248 с.
14. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. К. : Знання, 2011. 476 с.
15. Штейнбук Ф. Конвергенція тілесних мікротопосів у сучасній світовій літературі : монографія. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. 248 с.

Додаткові

1. Галич О. А., Дмитренко В. І., Фоменко В. Г. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Луганськ : Альма матер, 2003. 228 с.
2. Качуровський І. Новела іспанського середньовіччя. *Слово і час*. 2002. № 7. С. 39–43.
3. Кирилюк З. В. Зарубіжна література. Античність. Середньовіччя. Відродження. Бароко. Класицизм. Тернопіль : Астон, 2002. 259 с.
4. Література західноєвропейського середньовіччя : нав. посіб. / за заг. ред. Н. О. Висоцької. Вінниця : Нова Книга, 2005. 464 с.
5. Мегела І. Історія давньогрецької літератури : курс лекцій. К. : Видавець Карпенко В. М., 2007. 340 с.
6. Мегела І. П. Історія Римської літератури : монографія. Миколаїв : Видавництво ЧДУ імені Петра Могили, 2009. 320 с.
7. Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя – це сон». *Тема*. 2000. №1. С. 5–17.
8. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.
9. Пашенко В. І., Пашенко Н. І. Антична література : підручник. К. : Либідь, 2001. 718 с.
10. Підлісна Г. Н. Антична література : навч. посібник. К. : Вища школа, 1992. 255 с.
11. Тацій Т. П., Турянська І. М. Трагування образу Дон Жуана в історичній легенді та французькій («Дон Жуан, або Кам'яний гість» Мольєра), англійській («Дон Жуан» Байрона), і українській літературах («Кам'яний господар» Лесі Українки). *Всесвітня література*. 2003. № 5. С.45-8.
12. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ сторіччя : іст.-естет. нарис. К. : Вид. дім «КМ Академія», 2004. 360 с.
13. Шалагінов Б. Б. Література сентименталізму в Англії. *Зарубіжна література*. 2004. № 7. С. 9-14.

Інформаційні ресурси

14. <http://www.zarlit.com/article/2.html>
15. https://pidruchniki.com/15100827/prirodoznavstvo/uchennya_aristotelya
16. http://elibrary.kubg.edu.ua/5959/1/O_Halchuk_NP_2008_GI.pdf
17. Національна бібліотека України Вернадського: <http://nbuv.gov.ua>
18. Бібліотека БДПУ: <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>
19. Велика електронна бібліотека: <http://www.big-library.info/>
20. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): <http://www.ae-lib.org.ua/>
21. Зарубіжна і українська літератури (твори): <http://www.e-reading.me/author.php?letter=%C0>
22. Український журнал іноземної літератури «Всесвіт»: <http://www.vsesvit-journal.com/index.php>